

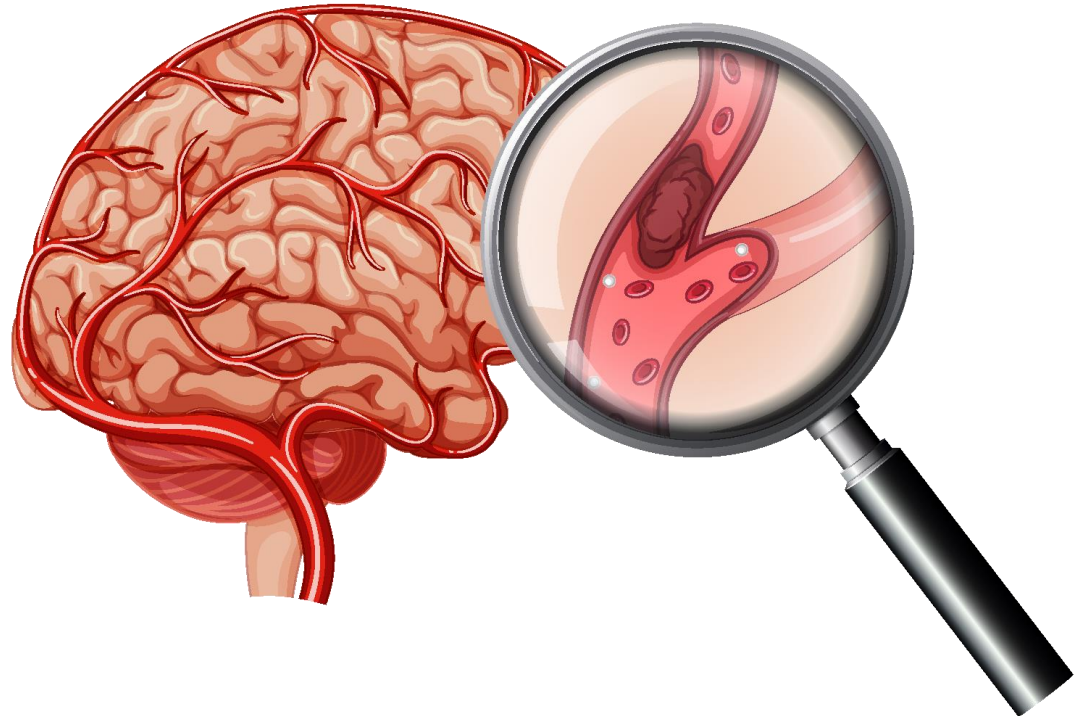
มารู้จักกับโรคหลอดเลือดสมองกันเถอะ

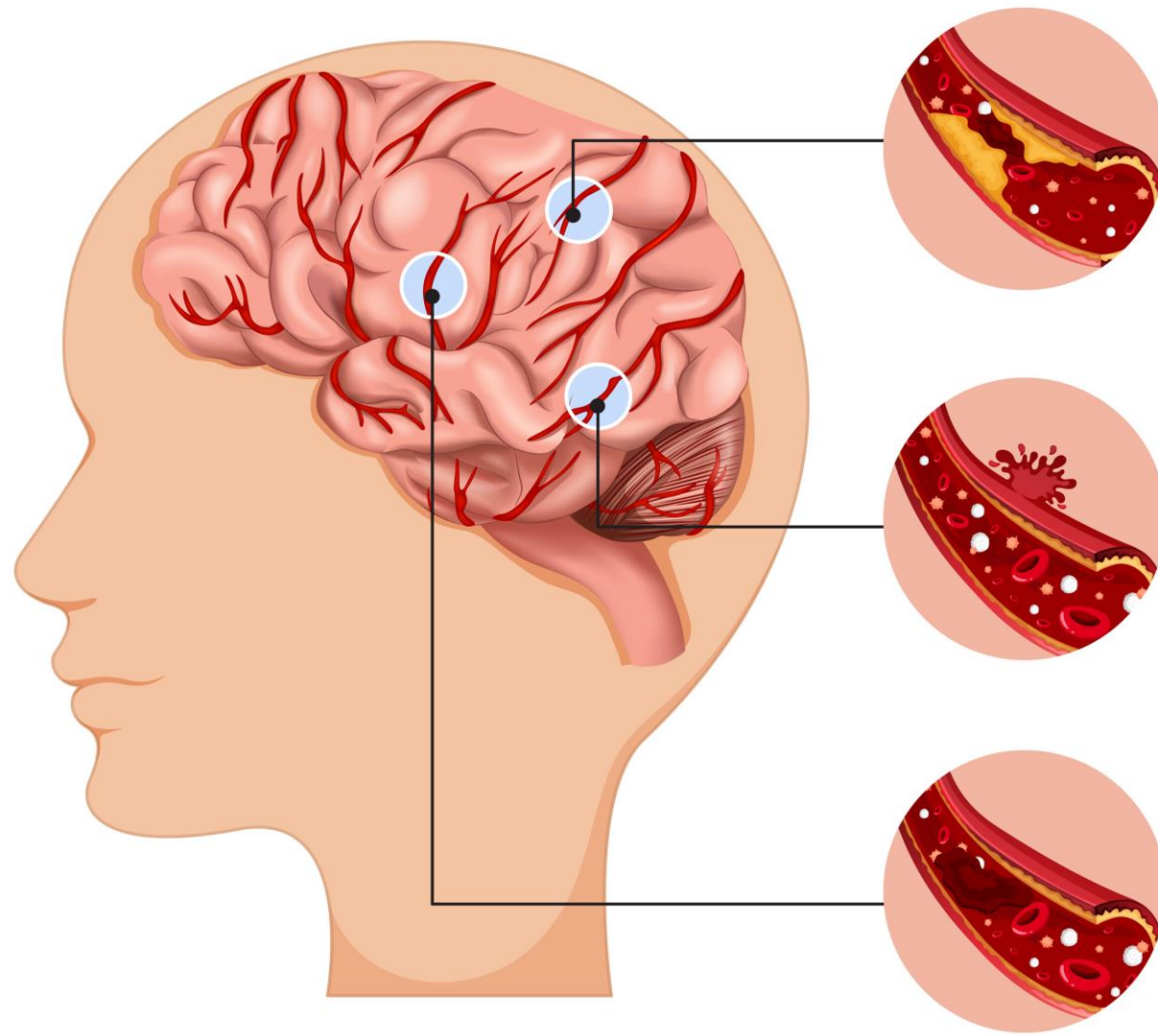
โรคหลอดเลือดสมอง (Stroke)

โรคหลอดเลือดสมอง (Stroke)

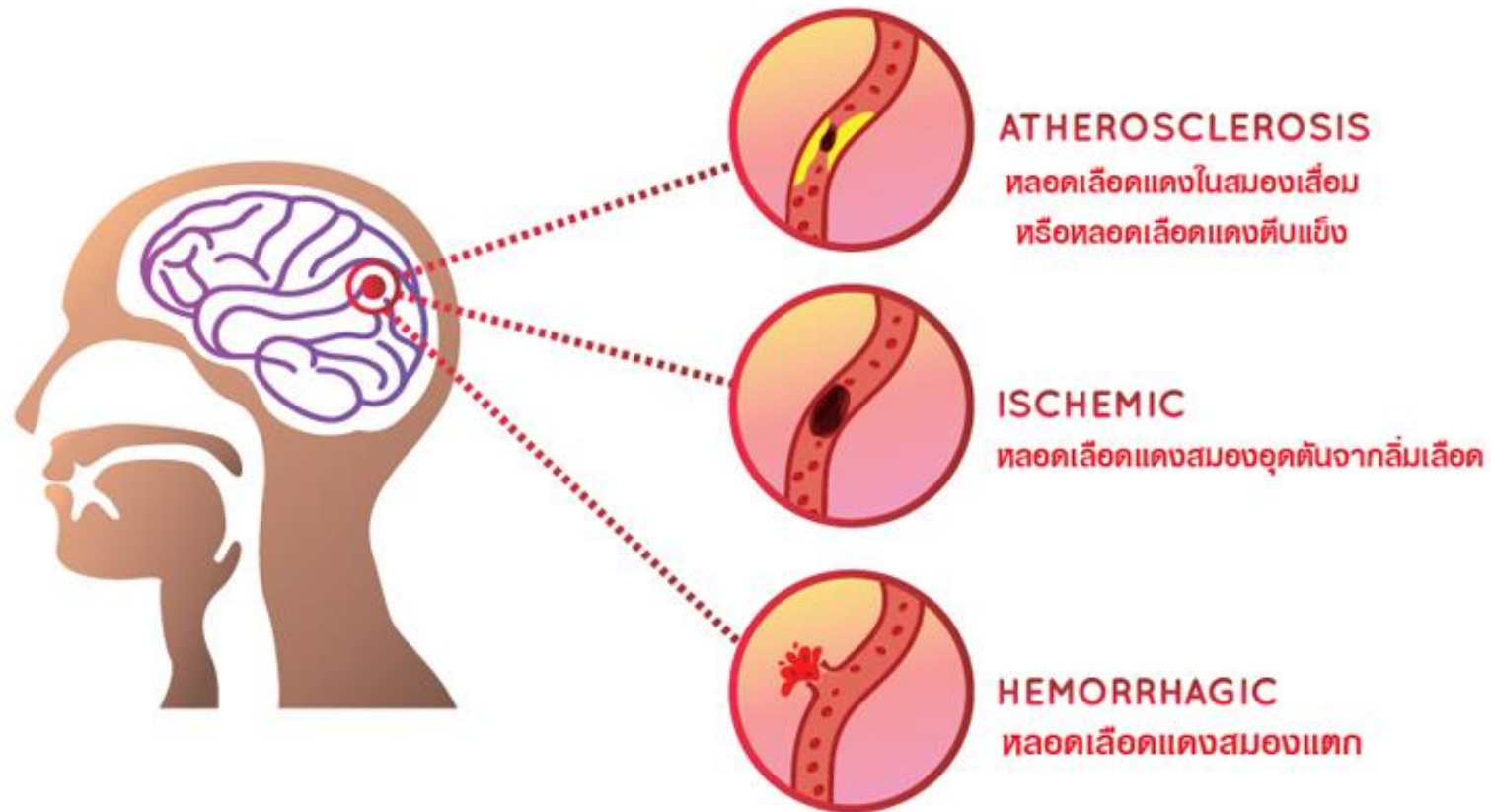
โรคหลอดเลือดสมอง หรือ Stroke คือ ภาวะสมองขาดเลือดที่เกิดจากหลอดเลือดสมองตีบ/อุดตันหรือมีเลือดออกในสมอง หรืออาการเส้นเลือดในสมองตีบ ทำให้เลือดไม่สามารถไปเลี้ยงสมองได้ ทำให้เซลล์สมองขาดออกซิเจน ส่งผลให้สมองตาย ผู้ป่วยจำเป็นต้องพบแพทย์ทันที การรักษาอย่างรีบด่วนเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะช่วยลดความรุนแรงจากภาวะสมองตาย และรวมถึงลดภาวะแทรกซ้อนอื่นๆ และยังป้องกันความพิการและทุพพลภาพที่จะเกิดขึ้น

โรคหลอดเลือดสมอง (Stroke)

โรคหลอดเลือดสมอง (Stroke)

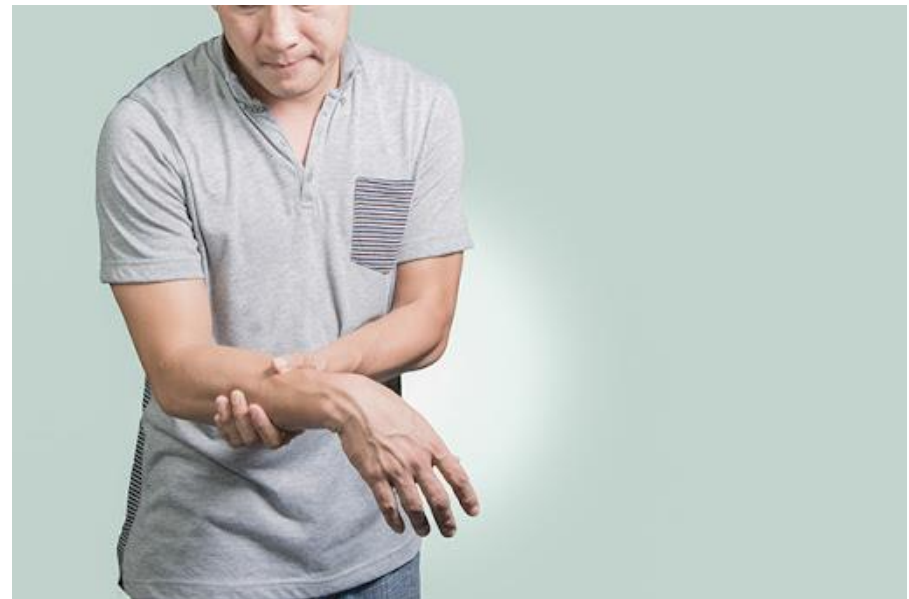

ลักษณะอาการของสโตรก หรืออาการโรคหลอดเลือดสมอง

การสังเกตลักษณะอาการมีความสำคัญมาก ดังนั้นควรสังเกตและตรวจเช็คอาการ หากตัวผู้ป่วยหรือคนใกล้ชิดมีอาการดังต่อไปนี้หรือไม่ เพราะอาจเป็นสัญญาณของโรคหลอดเลือดสมองได้

1. พูดไม่ชัด พูดไม่ได้หรือไม่สามารถเข้าใจคำพูดของคนอื่น ผู้ป่วยจะรู้สึกสับสน มึนงง พูดไม่ชัด หรือมีปัญหาในการทำความเข้าใจสิ่งที่คนอื่นพูด

2. อาการอ่อนแรง (อัมพฤกษ์/อัมพาต) หรือชาบริเวณหน้า แขน ขา ผู้ป่วยจะเกิดอาการอ่อนแรงหรือชาอย่างเฉียบพลัน บริเวณ หน้า แขนหรือขา โดยส่วนใหญ่แล้วอาการจะเกิดกับร่างกายแค่ด้านเดียว ร่วมกับอาการปากเบี้ยว พูดไม่ชัดหรือพูดไม่ได้

ลักษณะอาการของสโตรก หรืออาการโรคหลอดเลือดสมอง

3. ปัญหาด้านการมองเห็นที่ตาข้างใดข้างหนึ่งหรือทั้งสองข้าง ผู้ป่วยจะเกิดอาการตามัวแบบเฉียบพลัน หรือเห็นภาพซ้อน

4. เวียนศีรษะ/ปวดศีรษะ อาการรุนแรงแบบเฉียบพลัน มักจะพบร่วมกับอาการอื่น ๆ เช่น ปัญหาด้านการเดินเซ การทรงตัวผิดปกติ หรือซึมลง (Altered Consciousness) มึนศีรษะ อาการคลื่นไส้อาเจียน

อาการที่ควรรีบพบแพทย์

ผู้ป่วยควรพบแพทย์ทันที หากพบอาการคล้ายคลึงกับโรคหลอดเลือดสมอง ถึงแม้ว่าอาการเหล่านั้นจะเกิดขึ้นเป็นระยะ ๆ และหายไป ผู้ป่วยควรปฏิบัติตามแนวทางของ “FAST” ดังต่อไปนี้

1. F (Face) ใบหน้า - ให้ผู้ป่วยพยายามยิ้ม แล้วสังเกตว่ามีอาการปากเบี้ยวหรือไม่
2. A (Arm) แขน - ให้ผู้ป่วยพยายามยกแขนขึ้นทั้งสองข้าง เหนือศีรษะ แล้วสังเกตว่าแขนข้างใดข้างหนึ่งตกไม่มีแรง ต่างจากอีกข้างหนึ่งชัดเจน
3. S (Speech) คำพูด - ถามคำถามง่าย ๆ ที่ผู้ป่วยน่าจะตอบได้ ฟังเสียงผู้ป่วยและความหมายในการ แล้วลองสังเกตว่าเสียงผู้ป่วยพูดไม่ชัดหรือไม่
4. T (Time) ระยะเวลา - หากเกิดอาการเหล่านี้ ควรพบแพทย์ทันที

Identify the Symptoms of a Stroke
Using the **F.A.S.T.** Method:

FACE
DROOPING

ARM
WEAKNESS

SPEECH
DIFFICULTY

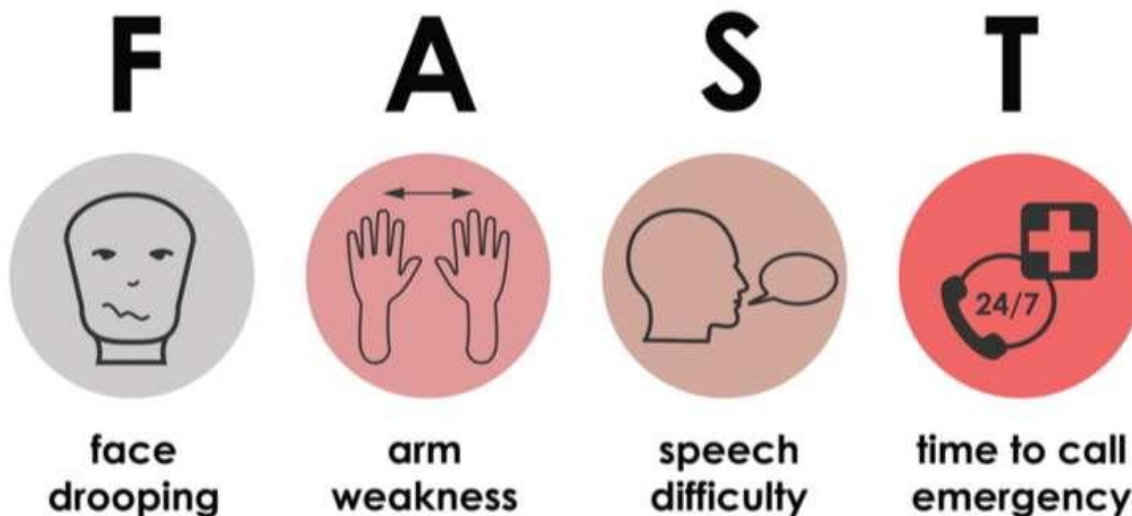

TIME TO
CALL 911

อาการที่ควรรีบพบแพทย์

อาการที่ควรรีบพบแพทย์

!!โทรศัพท์หาสถานพยาบาลที่มีศักยภาพในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองในพื้นที่ของผู้ป่วยทันที อย่ารอจนกว่าอาการจะดีขึ้น เพราะยิ่งผู้ป่วยได้รับการรักษาเร็วเท่าใด ยิ่งลดความเสี่ยงของภาวะสมองขาดเลือดและลดความรุนแรงของทุพพลภาพได้มากยิ่งขึ้นเท่านั้น!!

สาเหตุการเกิดโรคหลอดเลือดสมอง หรือ สโตรก

สาเหตุหลักของการเกิดโรคหลอดเลือดสมองมี 3 ประเภท สาเหตุแรกคือหลอดเลือดเกิดตีบหรืออุดตัน (Ischemic stroke) และหลอดเลือดสมองแตก (Hemorrhagic stroke) ในผู้ป่วยบางรายจะมีอาการของภาวะสมองขาดเลือดชั่วคราว (Transient Ischemic Attack) นำมาก่อน

1. ภาวะหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตัน (Ischemic stroke) พบได้บ่อยถึง 85% ของโรคหลอดเลือดสมอง สาเหตุที่สำคัญ ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคไขมันในเลือดสูง การสูบบุหรี่

2. ภาวะหลอดเลือดสมองแตก (Hemorrhagic stroke) พบได้ประมาณ 15% ของโรคหลอดเลือดสมอง ปัจจัยดังต่อไปนี้อาจเพิ่มความเสี่ยงในเกิดภาวะหลอดเลือดสมองแตก

สาเหตุการเกิดโรคหลอดเลือดสมอง หรือ สโตรก

3. ภาวะความดันโลหิตสูงที่ไม่สามารถควบคุมได้
4. การได้รับการรักษาด้วยยาต้านการแข็งตัวของเลือด (anticoagulant) ที่มากเกินไปจนเป็น
5. โรคหลอดเลือดสมองโป่งพอง (cerebral aneurysm or arteriovenous malformation)
6. การบาดเจ็บ อุบัติเหตุ
7. มีโปรตีนสะสมผิดปกติในผนังหลอดเลือด (cerebral amyloidosis)

8. ภาวะสมองขาดเลือดชั่วคราว (Transient ischemic attack - TIA) คืออาการโรคหลอดเลือดสมอง แต่อาการเป็นไม่นาน (24 ชั่วโมง) แล้วอาการดีขึ้นได้เอง สาเหตุของ TIA เกิดจากสมองมีเลือดไปเลี้ยงไม่พอเป็นระยะเวลาชั่วคราว ส่วนใหญ่จะมีอาการ 5-15 นาที แล้วอาการดีขึ้นเอง

อย่างไรก็ตาม ผู้ป่วยควรทำการพบแพทย์ทันทีเพื่อทำการตรวจแยกระหว่างโรคหลอดเลือดสมอง และภาวะสมองขาดเลือดชั่วคราว

ปัจจัยเสี่ยงที่เพิ่มโอกาสการเกิดโรคหลอดเลือดสมอง

1. ปัจจัยเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้ชีวิต
  - 1.1 โรคอ้วน ทานอาหารที่มีไขมันมาก รสเค็ม
  - 1.2 สูบบุหรี่หรือได้รับควันบุหรี่ต่อเนื่อง
  - 1.3 ดื่มสุราในปริมาณมาก
  - 1.4 ใช้สารเสพติด

ปัจจัยเสี่ยงที่เพิ่มโอกาสการเกิดโรคหลอดเลือดสมอง

2. โรคประจำตัวและความผิดปกติของหลอดเลือดที่ไปเลี้ยงสมอง

- 2.1 ภาวะความดันโลหิตสูง
- 2.2 ไขมันคลอเรสเตอรอลสูง
- 2.3 เบาหวาน
- 2.4 ภาวะหยุดหายใจขณะหลับ
- 2.5 โรคหัวใจ เช่น ภาวะหัวใจเต้นผิดจังหวะชนิด atrial fibrillation, ภาวะหัวใจล้มเหลว โรคลิ้นหัวใจติดเชื้อ (infective endocarditis)
- 2.6 โรคหลอดเลือดแดงที่คอตีบ (severe carotid or vertebral stenosis)
- 2.7 ภาวะเลือดแดงหรือเกล็ดเลือดผิดปกติ (Polycythemia vera or Essential thrombocytosis)
- 2.8 ภาวะการแข็งตัวของเลือดผิดปกติ (Thrombophilia)
- 2.9 โรคหลอดเลือดผิดปกติแต่กำเนิด เช่น โรค Moyamoya, Cerebral autosomal dominant and subcortical leukoencephalopathy (CADASIL)
- 2.10 มีการฉีกตัวของผนังหลอดเลือดที่ไปเลี้ยงสมอง (carotid or vertebral artery dissection)

ปัจจัยเสี่ยงที่เพิ่มโอกาสการเกิดโรคหลอดเลือดสมอง

3. ปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจเพิ่มความเสี่ยงในการเกิดโรคหลอดเลือดสมอง

3.1 อายุ — ผู้สูงวัยอายุ 55 หรือมากกว่า มีโอกาสเสี่ยงสูงกว่าในการเกิดโรค มากกว่าคนหนุ่มสาว

3.2 เชื้อชาติ— กลุ่มคนชาวอเมริกันเชื้อสายแอฟริกันมีความเสี่ยงสูงกว่าในการเป็นโรคหลอดเลือดสมองมากกว่าเชื้อชาติอื่น ๆ

3.3 เพศ — เพศชายมีความเสี่ยงสูงมากกว่าเพศหญิงในการเกิดโรคหลอดเลือดสมอง แต่เพศหญิงมักจะเป็นโรคหลอดเลือดสมองเมื่ออายุมากขึ้น และพบว่ามีอัตราการเสียชีวิตจากโรคหลอดเลือดสมองกับเพศหญิงมากกว่าเพศชาย

3.4 คนในครอบครัวมีประวัติเป็นโรคหลอดเลือดสมอง

3.5 การใช้ฮอร์โมน — การใช้ยาคุมกำเนิดหรือการใช้ฮอร์โมนบำบัด ที่มีส่วนประกอบของฮอร์โมนเอสโตรเจน จะเพิ่มความเสี่ยงในการเกิดโรคหลอดเลือดสมอง

ภาวะแทรกซ้อน

โรคหลอดเลือดสมองสามารถส่งผลให้เกิดภาวะแทรกซ้อนแก่ผู้ป่วย ซึ่งอาจจะเป็นภาวะที่เกิดขึ้นชั่วคราว หรือส่งผลให้ผู้ป่วยเกิดความพิการถาวร ความรุนแรงของภาวะแทรกซ้อนจะขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่สมองขาดเลือด และขึ้นอยู่กับบริเวณสมองที่ได้รับผลกระทบ

1. อัมพาต ผู้ป่วยอาจเกิดอัมพาตส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย หรือไม่สามารถขยับกล้ามเนื้อบนใบหน้า อาการอาจเกิดขึ้นบริเวณด้านใดด้านหนึ่งของใบหน้าหรือแขน
2. ปัญหาการพูดหรือการกลืน ภาวะแทรกซ้อนที่เกิดจากโรคหลอดเลือดสมองคือผู้ป่วยจะมีปัญหาในการพูด การกลืน หรือการรับประทานอาหาร นอกจากนี้ผู้ป่วยจะพบปัญหาด้านภาษาอย่างเช่นการพูดคุ้ย การพยายามทำความเข้าใจ คำพูดของคนอื่น การอ่านและการเขียนหนังสือ
3. สูญเสียความทรงจำ หรือปัญหาเกี่ยวกับสมอง โดยทั่วไปผู้ป่วยที่เป็นโรคหลอดเลือดสมองจะเกิดอาการสูญเสียความทรงจำ ผู้ป่วยบางคนอาจพบปัญหาเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ หรือการเข้าใจสิ่งต่าง ๆ

ภาวะแทรกซ้อน

4. อารมณ์แปรปรวน ผู้ป่วยจะพบปัญหาในการบริหารอารมณ์ และมีความเป็นไปได้ที่จะเกิดภาวะซึมเศร้า
5. เจ็บปวดหรือชาบริเวณร่างกาย ผู้ป่วยจะรู้สึกปวด หรือชาบนร่างกาย โดยเฉพาะส่วนที่ได้รับผลกระทบจากโรคหลอดเลือดสมอง ยกตัวอย่างเช่นหากโรคส่งผลให้ผู้ป่วยสูญเสียความรู้สึกในแขนด้านซ้าย ผู้ป่วยจะเริ่มรู้สึกเจ็บแปลบ แขนด้านดังกล่าว
6. พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงและเกิดการทอดทิ้งตัวเอง (Self-neglect) โรคอาจจะส่งผลให้ผู้ป่วยเริ่มมีการปลีกแยกจากสังคม และจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือในการดูแลตัวเองและทำกิจวัตรประจำวัน

การตรวจวินิจฉัยโรคหลอดเลือดสมอง

หลังจากที่ผู้ป่วยถึงโรงพยาบาล แพทย์จะทำการตรวจผู้ป่วยด้วย CT scan หรือ MRI และแพทย์จะวินิจฉัยแยกโรคที่มีอาการใกล้เคียงอย่างเช่น เนื้องอกในสมอง ภาวะน้ำตาลในเลือดต่ำหรือสูงผิดปกติ อื่น ๆ ด้วยวิธีการ

1. การตรวจร่างกาย
2. การตรวจเลือด
3. การตรวจ CT scan
4. การตรวจ MRI
5. การตรวจหลอดเลือดแดงที่คอด้วยคลื่นเสียงความถี่สูง (Carotid doppler ultrasound)
6. การฉีดสีเข้าหลอดเลือดสมอง (Cerebral angiogram)

วิธีการรักษาโรคหลอดเลือดสมอง และภาวะเสี่ยงหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตัน

ในระยะแรกที่เกิดอาการเส้นเลือดในสมองตีบ แพทย์จะทำการประเมินผู้ป่วย หากมีข้อบ่งชี้ของการรักษาด้วยยาต้านการแข็งตัวของเลือด (anticoagulant) และไม่มีข้อห้าม แพทย์จะให้ยาต้านการแข็งตัวของเลือด และตรวจหลอดเลือดสมองด้วยเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ (CTA brain) ในกรณีที่มีหลอดเลือดสมองขนาดใหญ่อุดตัน แพทย์จะรักษาโดยใช้สายสวนเข้าไปในหลอดเลือดแดงที่ขาหนีบและขึ้นไปที่สมอง (endovascular procedure) เพื่อนำเอาลิ่มเลือดที่อุดตันในหลอดเลือดออกมา (Mechanical thrombectomy)

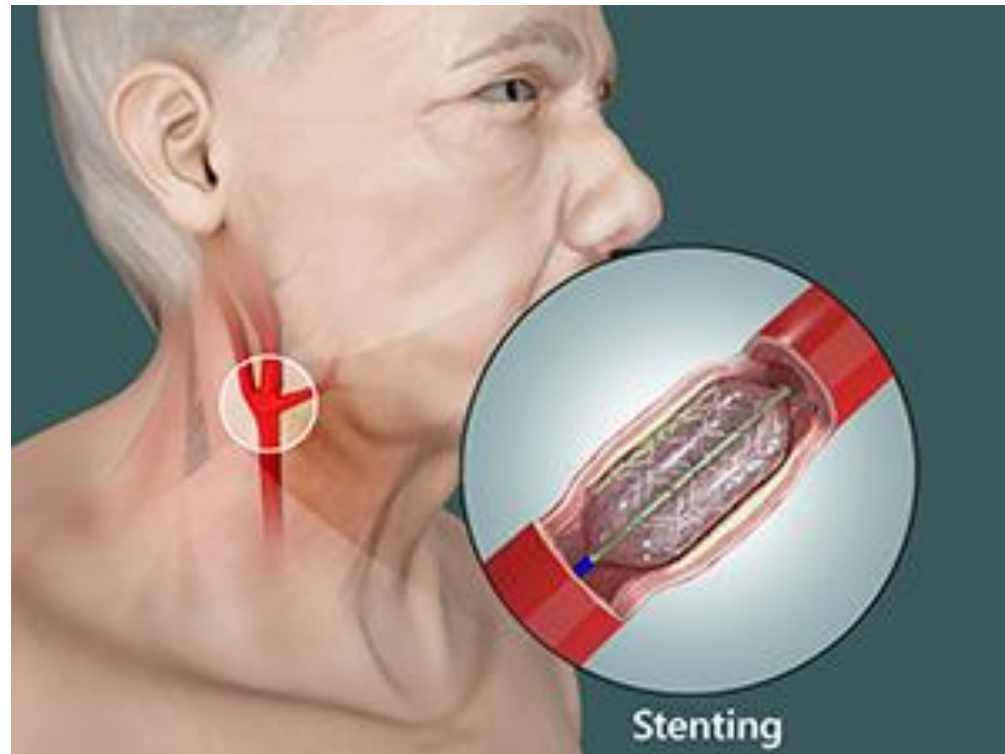
การใช้ยาเพื่อการรักษา

แพทย์จะทำการส่งยาเหล่านี้ เพื่อช่วยลดโอกาสการกำเริบของโรคหลอดเลือดสมอง

1. ยาต้านเกล็ดเลือด (antiplatelet)
2. ยาต้านการแข็งตัวของเลือด (anticoagulant)
3. ยาลดไขมัน (statin)
4. ยาลดความดันโลหิต
5. ยารักษาโรคเบาหวาน

แนวทางการรักษารูปแบบอื่น ๆ

ในกรณีที่ผู้ป่วยมีภาวะหลอดเลือดที่คอตีบรุนแรง (severe carotid stenosis) และมีอาการของสมองขาดเลือด แพทย์จะรักษาโดยการผ่าตัดตัดหลอดเลือดเพื่อนำเอาส่วนของไขมันที่หลอดเลือดออกมา (carotid endarterectomy) หรือการใส่ขยายหลอดเลือดที่ตีบและใส่ขดลวด (carotid angioplasty and stenting)

การรักษาโรคหลอดเลือดสมองแตก

หากมีอาการภาวะหลอดเลือดสมองแตก การพิจารณาการรักษา ดังนี้

1. การรักษาผู้ป่วยฉุกเฉิน
2. การผ่าตัดสมอง
3. ในกรณีที่เกิดจากหลอดเลือดโป่งพอง พิจารณาการรักษาด้วยการสวนหลอดเลือดและใส่ขดลวด (coiling)
4. โรคหลอดเลือดสมองผิดปกติ (cerebral arteriovenous malformation) พิจารณาการรักษาด้วย การสวนหลอดเลือดและใช้สารอุดหลอดเลือดที่ผิดปกติ (transarterial/venous embolization) หรือ radiosurgery

แนวทางการป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง

การป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง ควรป้องกันก่อนการเกิดโรคและควรควบคุมปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจทำให้เกิดอาการ ตีบ อุดตัน หรือแตก โดยมีแนวทางการป้องกันโรค ดังนี้

1. ปรับระดับความดันโลหิตให้อยู่ในระดับปกติ
2. หลีกเลี่ยงการรับประทานอาหารที่มีคอเลสเตอรอลและไขมันอิ่มตัวสูง
3. เลิกสูบบุหรี่
4. ควบคุมอาการของโรคเบาหวาน
5. ควบคุมน้ำหนักให้อยู่ในเกณฑ์ปกติ
6. รับประทานผลไม้และผักให้มากยิ่งขึ้น
7. ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ
8. ลดการดื่มสุรา
9. เข้ารับการรักษาสภาวะหยุดหายใจขณะหลับ
10. หลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติด

โปรแกรมฟื้นฟูสุขภาพผู้ป่วย

หลังจากผู้ป่วยได้รับการรักษาแบบวิกฤติจากแผนกฉุกเฉิน ห้องปฏิบัติการสวนหลอดเลือดสมอง ผู้ป่วยจะได้รับการรักษาและเฝ้าระวังเป็นระยะเวลา อย่างน้อย 24 ชั่วโมง โปรแกรมหลังการรักษาจะมุ่งไปที่การฟื้นฟูร่างกาย เพื่อให้ผู้ป่วยจะสามารถกลับไปใช้ชีวิตได้อย่างปกติ ผลกระทบจากโรคหลอดเลือดสมองจะขึ้นอยู่กับบริเวณเนื้อเยื่อสมองที่เสียหาย หากสมองส่วนขวาได้รับผลกระทบ จะส่งผลให้เกิดปัญหาด้านการเคลื่อนไหวและความรู้สึกกับร่างกายฝั่งซ้าย และเช่นเดียวกันหากสมองส่วนซ้ายได้รับผลกระทบ จะส่งผลให้เกิดปัญหาด้านการเคลื่อนไหวและความรู้สึกกับร่างกายฝั่งขวา ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดปัญหาด้านการพูดและความเข้าใจ แพทย์จะทำการแนะนำโปรแกรมฟื้นฟูสุขภาพผู้ป่วยที่เหมาะสมกับอายุ ภาวะทางสุขภาพของผู้ป่วย รวมถึงระดับความพิการที่เกิดขึ้นจากโรคหลอดเลือดสมอง

การรักษาจะมุ่งไปที่การฟื้นฟูร่างกาย เพื่อให้ผู้ป่วยจะสามารถกลับไปใช้ชีวิตได้อย่างปกติ โปรแกรมฟื้นฟูสุขภาพ การตรวจการกลืนอาหาร การบำบัดมักจะใช้ในโปรแกรมฟื้นฟูสุขภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง

โปรแกรมฟื้นฟูสุขภาพผู้ป่วย

ขอบคุณค่ะ

ภัตสร อินทะแสน
แพทย์แผนไทยประยุกต์